א) [ל"ל חסד], ב) [לקמן יב ע"ש] פסחים נד: ע"ש, ג) [ל"ל

ואמרו. ד) ע"ו לד. וע"ם בתום׳

ד"ה ר' עקיבא], **ה**) [עי' תוס'

חגיגה ו: ד"ה מאי נ"מ ותוס׳

סנהדרין טו: ד"ה שור סיני],

תעניתן, ז) ול"ל מתענין לשעות

לו א טוש"ע א"ח סי' תקעא סעיף א: שעיף מ. לח ב מיי' פ"ג מהלכות מענית הלכה יא טוש"ע א"ח סי' תקסח סעיף ו: ב טוש"ע ח"ח סי׳

מקעם סעיף ב. ב ד מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה י סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי תקסב סעיף ו: מא ה מיי׳ שם הלכה יא

סמג שם טור ש"ע א"ח שם סעיף ט: מב ו מיי שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף י: מג ז מיי פי"א מהלכו מאכלות אסורות הלכה טו

סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד

סי קלה סעיף טו:

תורה אור השלם

1. לא אֶעֶשֶּׁה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשָׁחַת אֶפְרִים כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא אִישׁ בְּקְרְבְּךְ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר: הושע יא ט

2. גֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד ָועֹכֵר שְאֵרוֹ אַכְזְרִי: . משלי יא יז

מוסף רש"י . אין תענית צבור בבבל. הואיל ואין לריכין לגשמים, אם גוזרין על דבר אחר אין חומר תענית ליבור נוהג בו לאכול מבעוד יום וליאסר במלאכה ושאר חומרי האמורים שם לשעות. כגון שקיבל עליו תענית משש שעות ולמעלה ומיהו לא טעם כלום מחחילה כל היום אבל לא לשם חענית נתכוין ברחשונה (ע"ז לד.). לאחר שנים עשר חודש לאחר שנים עשר חודש מותרין. מיד צלי מיקון ואס לכה להשממש קודס לכן ממלאן נמיס כדאמרן (שם). במה שימש משה. משה לא נשתמש בבגדי כהונה. דכתיב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך ועשית צגדי קודש נחהרן חחיך והוא היה זר אנלן ועל פי הדיבור שימש ולא הוזכרו נגדים (שם). שאין לו אימרא. שפה. יש אומר שלא יחשדוהו ששם בה מתרומת המשכן, ולאו מילחא, שהרי כבר נגמרה המלאכה ובשעת עבודה מהיכן שקיל (שם).

רבינו חננאל

ריש לקיש אמר המונע עצמו מז התענית הוא חסיד. . שנאמר גומל נפשו איש חסד. הגומל טוב לנפשו איש חסד. א"ר ירמיה איז תלמיד חכם רשאי לסגף עצמו בתענית מפני שממעט במלאכת שמים. אמר רב הונא יחיד שקבל עליו תענית שני ימים זה אחר זה אפילו אוכל ושותה כל הלילה כו'. הדין ושותה כל הלילה כו. הדין במי שקבל עליו יום אחד או שני ימים תענית דינם אחד, מיהו נוח להתלמד להבין פירושו בשני ימים מיום אחד. וכן פירושו, אדם שקבל עליו שני להתענות

בתפירה כדי שלא יחשדוהו שמא באותה שפה הוליא מעות הקודש משום שנאמר (במדבר לב) והייתם נקיים מה' ומישראל:

והתענה יום שני ובערב אכל ושתה, למחר 6) (עוד) ביום שלישי מתענה ומתפלל תפלת תענית. 3)**[לן בתעניתו אינו מתפלל תפלח תענית**. כלומר אם לא קבל עליו תענית אלא יום שני בלבד והתענה אותו היום ובלילה נמלך ולן בתעניתו, למחר אין מתפלל תפלת תענית! אע"פ שמתענה רוב יום שלישי. מפני שלא קבל עליו מיום שני להתענות יום שלישי. ונמצאת תעניתו ביום שלישי תענית שעות, דה אל קיבל תענית מאתמול. ועל זה מדקדק רב יוסף מאי טעמא דרב הונא, מי אמרען קסבר רב הונא מתננה לשעות והמתענה לשעות אינו מתפלל תפלת תענית, לפיכך אמר למחר אינו מתפלל תפלת תענית, או דלמא קסבר רב הונא אין מתענין לשעות ואינה תענית כלל, לפיכך אינו מתפלל תפלת תענית. ואמר אביי לעולם קסבר רב הונא מתענין לשעות יהונא אין פוונבן. לשבוד את הנו העלים בל מה מהמשלים במידות למה המשך שבוד של שבוד במידו קשבו דב המהביק שבוד. ההמתענה לשעות מתפלל תפנית, ושאני הכא דלא קביל עליה מעיקרא. ועוד לא היה בדעתו להשלים תעניתו עד הערב. וקיימא לן כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית, לפיכך נמצאת 3) תענית שעות. ומסתברא דמי שנודמן לו ולא אכל עד שעבר רוב היום, וכיון שראה כך הסכים לצום ולהשלימו אותו יום בתענית, זהו תענית שעות, ומתפלל באותן שעות שהסכים להשלימו תענית שעות, תפלת תענית, ענינו בשומע תפלה. ודווקא אחר שקבל עלויו) 7) עצמו [הוא] שמתפלל תפלת תענית, אבל (מוקדם) [מקודם] לא. ר׳ עקיבא אקלע לגינזק בעו מיניה מתענין לשעות כו׳. ואסיקנא הלכתא המתענה לשעות מתפלל תפלת תענית, וקנקנים (שלמים) [ישנים] ששימשו בהן גוים ביין שלהן לאחר (שיפכה) [שישפכו] היין מהן, אם ישארו

באילן קרוש. הקב״ה יי פירוש והא אמר לעיל שנקרא קדוש כלומר שהיושב בתענית נקרא קדוש ומשני לא קשיא: בובל נפשו. פירוש שגומל חסד לנפשו שאינו מתענה נקרא מסיד: אין תענית צבור בבבל אלא תשעה באב בלבר. פירוש שהיה להם הרנה גשמים:

יקיך שקיבל עליו תענית אע"פ שאכל ושתה כל הלילה כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר היום ובלילה לא אכל ולו

כאילו קדוש שרוי בחוך מעיו. כאילו כל מעיו קדוש ואסור להכחישן דהכי משמע בקרבך קדוש כלומר דאסור להתענות (ג): בקרבך קדוש. רישיה דקרא קדרים בשביל שקדוש שרוי בלער לא אבוא בעיר של מעלה עד שאבנה ירושלים של מטה ורמיזא בעלמא

שיכול לסבול התענית משבחו הקב"ה אבל מי שאינו יכול להתענות נקרא חוטא: נקרא חסיד. המתענה דכתיב גומל נפשו איש חסד מפריש עלמו ממאכל ומשתה כמו ביום הגמל את יצחק (בראשית כא) שברי"ר בלע"ז מפי מורי. אי נמי גומל לשון תגמול שמשלים נפשו לקונו (י): ועוכר שחרו. המתענה ומכחיש בשרו נקרח הכזר: יו שממעט במלחכת שמים. חלש הוא ואינו יכול ללמוד: שירותיה. סעודתו. כלבא ליכול סעודתו ולכד המתענה אינו מועיל לו אלא כמי שמתענה מפני שאין לו מה יאכל: אין מענים לבור בבבל. לענין איסורי חומרי תענית אמר ר' ירמיה למילתיה שהיו נוהגין בו כעין אבילות שהיו אוכלין מבעוד יום ואסורין בנעילת הסנדל אלא תשעה באב בלבד: יחיד שקיבל עליו מענית. מחתמול (ס) הרי אני יושב בתענית למחר אפילו אכל ושתה כל הלילה עד עמוד השחר למחר מתפלל תפלת תענית עננו: לן במעניתו. באותו תענית שקיבל עליו שלא אכל במוצאי תעניתו ולן כל אותו הלילה לשם תענית עד הבקר: למחר אין מתפלל תפלח מענית. אינו יכול להתפלל (1) עננו הודם שיאכל כדי לנאת ידי חובת תענית של לילה אע"פ שהוא יום אחד כדכתיב ובראשית א) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. ולקמן מפרש ואזיל מאי קסבר רב הונה מאי טעמה אין מתפלל למחר עננו: והכי גרסינן מאי קסבר רב הוגא מיסבר קסבר אין מתענין לשעות או דלמא קסבר מתענין לשעות והמתענה לשעות אינו מתפלל תפלח חענית

בחלוק לבן שאין לו אימרא אמר רב חסדא אמר אביי לעולם קסבר מתענין לשעות ש (ומתפלל) תפלח תענית כו'. פירוש מאי קסבר רב הונא אין מתענין לשעות כלומר האי דקאמר למחר אין מתפלל תפלת

תענית לכך אינו מתפלל דקבלת תענית זה אינו קבלה ואינו תענית כלל ואם רוצה לאכול ולסעוד בתוך התענית הרשות בידו דאין מקבלין תענית לשעות כגון זה שלא קיבל תענית של לילה זה מאחמול (1) כדקתני לן בתעניתו דמשמע מאליו כשהחשיך ובא לסעוד עמד ולא אכל כלומר שהיה בדעתו לאכול עד שעבר מקצת הלילה שעה אחת או שחי שעות ואחר כך נמלך ולן בתעניתו או דלמא האי דקאמר רב הונא למחר אין מתפלל תפלח תענית לאו משום דאין מתענין לשעות דשם מענית עליו ואם רוצה לחזור בו ולטעום אחר שהתחיל בתענית אינו יכול אלא להכי אינו מתפלל תפלח תענית דסבר אין תענית של שעות חשוב וחמור כל כך שיהא לריך להתפלל עליו עננו: **לעולם קסבר.** בעלמא דמתענין לשעות והמחענה לשעות מתפלל תפלח תענית והכא מאי טעמא אין מתפלל תפלת תענית דשאני הכא היכא דהתענה אתמול ובלילה לן בתעניתו דלא קיבלה עילויה (ח) שלא קיבל עליו תענית זה בפני עלמו מאחמול כדרך שאר מתענין לשעות ואינו חשוב להתפלל עליו עננו: מר עוקבא איקלע לגינוק גרסינן. דאילו ר' עקיבא לא היה מסתפק לו הנך בעיי ועוד דבלשון ברייתא הוה משתעי ביה מעשה ברבי עקיבא כו' ולא בגמרא^ה): **קנקנים של חרס.** שמכניסין בהן יין לקיום אסור להשתמש בהן: **במה שימש משה**. דאילו באהרן כתיב בגדי כהונה דכתיב (שמות כט) והלבשתם שבשעה שהיה משה עובד אחרן היה לבוש בגדי להונה ועבודה דמשה גזירת הכתוב הוא ובגדי כהונה לא מלינו בו ומסתמא אין הדבר כשר שהיה עובד בבגדיו של חול שיוצא בהן לשוק: לאחר שנים עשר חדש. הולך טעם יין נסך ומותרים בלא עירוי מים אבל תוך י"ב חדש צריך

מתפלל מתפלל מדברי רש"י שבת כד ע"א ד"ה ערבית נראה שלא היה לרש"י שם הגי' כאן תיבת

GG.

שיברי"ר. לגמול.

רבינו גרשום

כאילו קדוש שרוי בתוך מיעיו. ולא יתענה. ר"ל אמו

ושב בתענית נקרא חסיד שנא' גומל נפשו איש חסד. שפירש עצמו מליכל, כמו ויגמל. ממעט במלאכת שמים. שאינו יכול ישם בתוכניו נקוד איוטרי שבא אובה בכטו איש יוטר. שכירט בבצה מייכי, כמודי במיכט במיאפה שבו שא מו שאיני ביום. לעסוק בתורה. יחיד שקיבל עליו תענית. כראוי מבעוד יום. לן בתענית. ה״ק אם לא קבל מבעוד יום, אלא בצפרא קבל עליה להתענות חצי היום, ובחצי היום קביל עליה עד לאורתא. ולו בלילה בתעניתו ולא קבל עליה כלום, והתענה אף למחר. איז יות במוד הדבר והברוברו של אך לכירוכר היות האורים, רוך בירו בתבנות היא קבר כירוברום, והיה הרן מתפלל תפלת תענית, בירוב בתפלת תענית דאתמול. ושאני הכא דלא קביל עלית מאורתא. כלומר, באותו יום שמתענה לשעות מתפלל תפלת תענית, אבל הכא דלן בתעניתו, עבדיה להאי תענית שני כתענית אריכא שהוא מאתמול, שעדיין לא אכל וכיון שהתפלל אתמול תפלת תענית אין צריך להתפלל היום. מתענין לשעות. שמקבלין תענית ביום, אע"ג דלא קביל עליה מאורתא. קנקנים של עובדי כוכבים. שנשתמש בהן יין. לאחר שנים עשר חודש. לאחר שנשתמשו בו עובדי כוכבים. חלוק מאורדאו קבקנים של פובר כוכבים: פנסוננים בזון ן. לאווי פנים כפור הווים: לאווי פניסוננים בז כובר כוכבים: היתם לבן שאין לו אימרא. שאין לו שפה, כדי שלא יחשדוהו שמא באותה שפה הכניס מעות הקדש שגוב, משום שנאמר והייתם

נקיים מה' ומישראל.

א) דברי רפינו כמו שהם לפנינו אין לו שום ביאור כלל ועיי ברא"ש כאן וחמצא גיי רפינו ז"ל ופירושו כאר היטב. ב) הושלם ע"ה פר"ף ונמלחמוס בשם רפינו בשם רפינו. ג) אולי צ"ל לא נקרא סענים שטוח. ד) אולי צ"ל לעצמו להשלים החשנים מתפלל תפלח מענים.

עירוי שלשה ימים מעת לעת: **בחלוק לבן.** של פשתן עשוי לשם לך: רב **כהנא מתני**. כי האי לישנא: **בחלוק לבן שאין בו אימרא.** שפה מתרגמינן אימרא (שם כח). (ש) כלומר ש תחוב היה מחוט אחד כל החלוק ולא כבגדים שלנו שבתי הידים מדובקין בבגד הגוף

בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר לא קשיא י אהא דמצי לצעורי נפשיה הא דלא מצי • מתפלל תפלת תענית.מימה אמאי נקט יחיד דלבור נמי דאמרינן לצעורי נפשיה ר"ל אמר נקרא חסיד שנאמר במתני' (לעיל דף י.) דעושין שלשה מעניות ואוכלים משחשיכה ול"ע: וגו' אמר רב ששת האי בר בי רב דיתיב לן בתעניתו. פירוש שהתענה בתעניתא ליכול כלבא לשירותיה אמר רבי ירמיה בר אבא י אין תענית ציבור בבבל בתעניתו אע"ג שהלינה היה מכח תענית שקיבל עליו אינו מתפלל אלא תשעה באב בלבד י (אמר) ר' ירמיה תפלת תענית ובה"ג יש אוכל ומתפלל בר אבא אמר ריש לקיש י אין תלמיד חכם תפלת תענית ומפרש כמו הכא רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת דבשחרים אומר חפלם מענים אנ"פ שמים: אוכלין ושותין משחשיכה כו': אמר שאכל כל הלילה ויש מתענה שאינו רבי זעירא אמר רב הונא דיחיד שקיבל עליו מתפלל כמו בערבית אע"פ שלא תענית אפילו אכל ושתה כל הלילה • למחר אכל ומפרש בהלכות גדולות דאין הוא מתפלל תפלת תענית דלן בתעניתו אומרין עננו בתפלת שחרית שמא נתנא שקרן בתפלחו דשמא לא יסיים התענית ולי נראה דלא נקרא שקרן יוםף מאינו מתפלל של תענית אמר רב יוםף מאי קסבר רב הונא סבירא ליה אין מתענין כיון שהיה בדעתו להתענות אפילו לשעות או דלמא מתענין לשעות והמתענה אקרי אונס אחר כך ולא מלי ללער לשעות אינו מתפלל תפלת תענית אמר ליה נפשיה לה גרע ממתענין לשעות וכן אביי לעולם קסבר רב הוגא מתענין לשעות והמתענה לשעות מתפלל תפלת תענית משמע מהא דתנן (לקמן דף יט.) ירדו להם גשמים קודם חלות אינן משלימין ושאני הכא דאיכא שעות דליליא דלא קביל ומסתמא משמע שאמרו תפלת עליה מעיקרא י מר עוקבא איקלע לגינזק תענית מכל מקום אין זה ראיה בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות לא הוה בידיה קנקנין של נכרים גמורה דשמא לא אמרוה ומהא דלקמן (דף יב:) גבי רב הונא בריה דרב אסורין או מותרין לא הוה בידיה י במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים לא הוה בידיה וליפרע ואמר להו תענית חלום הוא אזל ושאיל בי מדרשא אמרו ליה י הלכתא אמאי לא אמר מפני שאמר תפלת מתענין לשעות ומתפללין תפלת תענית תענית אין זה ראיה (י) לדברי ה"ג י והלכתא קנקנין של נכרים לאחר שנים דלא היה דעתו להתענות מבעוד יום ולא קבל עליו וכתב הר"מ מי שלא עשר חדש מותרין במה שימש משה כל קבל עליו מבעוד יום דאין אומר עננו ז' ימי המלואים בחלוק לבן רב כהנא מתני

יהושע בריה דרב אידי ' דיתיב בתעניתה מדהמרו ליה ליזוף מר

אי לאו דמענית חלום הוא ונוהגים ששליח לבור אומרו בשחרית כדי להודיע לעולם ולהזכיר התענית אבל יחיד אינו אומר עד המנחה [ובטור אורח חיים (סי׳ תקסה) אומר שליח לבור אומר בכל פעם שאי אפשר שלא יתענו קלת מקהל עכ"ל]:

הוא: הא דמלי מלער נפשיה.

יהמתענה לשעות מתפללו. **ה**) [ועמ"ש תוס' בע"ז לד. ד"ה ר"ע וכו' על דברי רש"י דהכא], ע) ול"ל ארוג. יעב"דו, י) [לפנינו איתא שוה היה רב יהושע ברי׳ דרב אידין, הגהות הב"ח

ביה ובחי לחיו החהוב יחיו (ה) אמר ריש לחיש איו מ״ח וכו׳ טמנו דים פקים טין עו מי ופר שממעט במלאכת שמים אמר רב ששת האי בר בי רב וכן׳ אלא משעה באב בלבד אוכליו תנה (גם) שם לן בתעניתו למחר אינו מתפלל: (ג) רש"י ד"ה כאילו כו' דאסור להתענות הס״ד ונ בקרבך קדוש כו׳: (ד) נחרת כו׳ שמשלים נפשו לחונו נקרט כו שתשפים נפטר נקוט חסיד ועוכר שארו כו' כל"ל והד"א: (ה) ד"ה יחיד כו' שאמר הכי לוני מאתמול נותנות שאבו היי לתי יושב: (1) ד"ה למחר כו' אינו יכול להתפלל. נ"ב פי' אינו יכול אע"פ שרולה להתפלל בלא חיוב ונראה דלא פירש כן אלא למאי דקס"ד דאין למאי דקס"ד מתעניו לשעות ס"ל לרב הונא המשפק בשמו של למכל למסקנא דלאו תענית הוא אבל למסקנא דמתענין לשעות שם תענית עליו אפי׳ לן בחעניתו דאינו חשוב וחמור להחפלל עננו בתורת חיוב מ"מ הרשות בידו להתפלל עננו שהרי שם תענית עליו שאסור לו לאכול: (1) ד"ה וה"ג מאי כו' תענית של לילה זה מאתמול. נ"ב פירוש (ה) ד"ה לעולם כו' דלא קיבלה עילויה. נ״ב ר״ל דלא קיבלו כלל מאתמול דאף בלילה לא קיבלו: (ט) ד״ה רב כהנא כו׳ וכלומר מחוב) מח"מ ונ"ב

גליון הש"ם גם' הא דמצי לצעורי. עי׳ לקמן דף כב ע"ב תוד"ה כ יוסי: שם למחר הוו

תפלת

מ״ל כלי חשוב: (י) תום׳

ק מבי החב"ה ל"ה כאילו קדוש הקב"ה

שרוי בתוך מעיו ואסור להכחישן פי׳ והא אמרינן לעיל: (כ) ד"ה לן כו׳ אין זה

ראיה דלדברי ה״ג איכא

למימר דלא היה דעתו:

לעזי רש"י